

*A Bihar-REF. egyházmegye levéltára
névkönyve*

AZ ÉR- és BERETTYÓ MELLÉKI REF. EGYHÁZMEGYE

1881. AUGUSTUS 12-IK NAPJÁN

SZÉKELYHIDON TARTOTT RENDKIVÜLI GYÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

SZÖKE JÁNOS

ESPEREST ÉS

FRÁTER IMRE

SEGÉDGYÖNDNÖK

ELNÖKLETE ALATT.

DEBRECZEN,

NYOMATOTT A VÁROS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

1881. Ag.

Az Ér- és Berettyó melléki ref. egyházmegye 1881.
augustus 12-ik napján Székelyhídon tartott rendkívüli
gyűlésének

JEGYZŐKÖNYVE.

Sz ö k e János esperest és Fr á t e r Imre segédgondnok
elnöklete alatt.

J e l e n v o l t a k :

Kiss Albert, Takács József, Kassay Ignác egyházi jegyző, egyházi; - Fráter Béla, Miskolczi Mihály világi jegyző, világi tanácsbírák; Szabó József, Szikszai József, Bartha András, Thamássi Lajos, Lénárt Péter, Fazekas Imre, Vecsei Sándor, Mólnár János, Szöke Pál lelkészek. Rác Lajos, Bányai László, Mólnár Mihály s Lengyel Pál segédlelkészek.

I. sz. Esperest nt. Szöke János ur Istenhez emelt buzgó ima után a megjelenteket szívélyesen üdvözli, s a gyűlést megnyitván előadja, hogy e rendkívüli gyűlés tartását a f. év aug. 20-ra öszvehívott egyházkerületi gyűlésben — a zsinat elé terjesztés végett — tárgyalandó „Lelkész választási szabályok terve“ és „Országos ref. egyházi segélyalap tervezete“ ügyében vélemény adással megbízott küldöttség munkálatának tárgyalása tette szükségessé.

Ezután részvétteljes hangon tudatja, volt érsemlyéni lelkész Szele Imre ur halálát, ki, habár nem játszott is hangos szerepet az élet szinpadán, de szerény körében, hiven buzgón és egész odaadással munkálkodván, majdnem egy-fél századra terjedt lelkészi hivatalának pontosan betöltése által közbecsülésben részesült, és méltóvá tette magát arra, hogy emlékét jegyzőkönyvbe iktassuk.

A közgyűlés szíves készséggel csatlakozik az esperest ur által előadottakhoz s az elhunyt puritán szellemű férfiú emlékét jegyzőkönyvében kívánja megörökíteni.

2. sz. Folytatólag esperest ur előterjeszti az üresedésbe jött érsemlyéni lelkészi hivatal ideiglenes betöltésére nézve tett intézkedéseit, jelesül: a lelkészi teendők végzésére megbizta administratorul ottani segédlelkész Rácza Lajos urat, a lelkészi hivatalhoz tartozó anya és jegyzőkönyveket, levéltárt, pecsétet stb. leltároztatván előbb nt. Lökös János ur által — felelősség terhe alatt át adta t. Rácza Lajos urnak, megbizván őt minden a lelkészi hivatalra tartozó hivatalos teendők vitelével.

Helyeslő tudomásul vétetik.

3. sz. Esperest ur előterjeszti, hogy a mult Junius 8-kán tartott rendkívüli gyűlés 3-ik számja szerint tanácsbíróul elválasztott Takács József ur, — nem lévén akkor jelen, az esküt nem tehette le; ezen alkalommal felhivja őt esperest ur a tanácsbírói hivatal elfogadására és az eskü letételére.

Takács József ur megköszömvén az egyház megyének benne helyzett bizalmát, lelkes szavakban ajánlja magát hivatalának pontosan folytatására s az esküt letévén, esperest ur szivélyes üdvözlése után székét elfoglalta.

4. sz. Felolvastatott a zsinati képviselők választására beadott szavazatok felbontásával megbizott küldöttség jelentése, melyben előadatik, hogy zsinati rendes tagokká megválasztattak: esperest Szőke János és Fráter Imre segédgondnok urak; póttagokká megválasztattak: Kiss Albert és dr. Miskolczi Mihály urak.

Örvendetes tudomásul vétetik, s miután az elválasztottak megköszömvén a bizalmat, magukat a nemes munkára felajánlották: az eredmény, a főt. egyházkerületre felterjesztetik.

5. sz. Felolvastatott a „Lelkész választási szabályok terve“ cz. munkálat megbirálására s arról vélemény adásra megbizott küldöttség következő jelentése:

Nagytiszteletű s tekintetes egyházmegyei közgyűlés!

A „Lelkészválasztási szabályok tervét“ általánosságban elfogadhatónak nyilvánítjuk, részleteiben azonban a következőket javasoljuk.

Az 1. §-t. „és azokkal semmi részben nem ellenkezhetnek“ kihagyásával, a

2-ik és 3-ik §-t. egészben elfogadhatónak javasoljuk.

Nem így a 4-ik és 5-ik §§ t. melyek véleményünk szerint nem orvosolják mindazon visszaéléseket, melyeket orvosolni hivatva vólnának. Nézetünk szerint szükséges megszorítani a választhatóság eseteit. Azon tulszabadság mely engedtetett eddig a népnek a lelkész választás alkalmával, volt oka, a lelkészi tisztos hivatalra árnyat vonó sok korteskedésnek pernek s szimoniának.

Figyelembe véve tehát a lelkészválasztási szabályok terve előindokolása 5-ik pontjában foglaltakat: 4-ik és 5-ik §§-ul a következőket javasoljuk:

4 §. lenne ez: Ugy az egyházak jól felfogott érdekére, mint a választandók érdemére való tekintetből az egyházak 3 osztályba soroztatnak; 3-ik osztályu egyházak azok, melyekben a lelkeszi fizetés 600 frtől 800 frtig terjed; 2-od osztályu egyházak azok, melyek lelkészi jövedelme 800 frtől 1000-ig van; 1-ső osztályu egyházak pedig azok, hol a lelkészi díjazás 1000 frton felül áll.

A 3 ad osztályu egyházak szabadon választhatnak lelkészt az öszves rendes lelkészek és azon lelkészjelöltek közül, kiknek a lelkészképességi vizsga sikeres letételéről kellő bizonyítványuk van.

A 2-od osztályu egyházak választási joga kiterjed a másod osztályu ref. lelkészekre és a 3-ik osztályu egyházak rendes lelkészei között azokra, kik arra magukat érdemesítették, végre a lelkészjelöltek között azokra, kik a lelkészképességi két vizsgát kitünő eredménnyel tették le, vagy egyetemeken vóltak.

Az 1-ső osztályu egyházak választhatnak az 1-ső osztályu egyházak öszves rendes lelkészei, és a 2-ik oszt. egyházak azon rendes lelkészei között, kik lelkipásztori működésük terén arra kitünő eredményt szereztek.

5. §. lenne: A rendes lelkészek között, kik lennének azok, kik előbb léptetésre érdemesek, ezt az egyház látogatóság ajánlata folytán titkos szavazat többséggel, esetenként az egyházmegyei tanácsbiróság határozza el.

A szabályok terve 5-ik §-ának 5-ik pontja a „kijelölés“

szó kihagyásával megmaradna, ezen értelemben módosítottának a többi §§-ok is a jelölés mindenütt kimaradván.

A 6-ik §-ból csak az első pont maradna meg, elhagyatnék azonban a 2-ik bekezdés; mely szól a közvetlen vagy közvetett választásról.

A 7-ik §. marad.

A 8-ik §-nak c. pontja alatti „az esperest határozza el“ szavak helyett, tétetnék ez: sorshuzás dönt.

A 9-ik marad.

A 10-ik §. b. pontja után tétetnének a következő szavak: de a következő évből csak féljövédelmet követelhet.

A 11 és 12. §§-ok maradnak.

A 13-ik §-ból csak az első kikezdés maradna meg a 2-ik kihagyatnék.

A 14-ik § megmaradna.

Kelt Mihályfalván 1881. Junius 22. Szöke János, Fráter Imre, Kiss Albert, Konrád László, Kassay Ignác b. t.

A bizottság e javaslata ellenében Miskolczi Mihály világi jegyző a következő indítványt teszi:

Ő is elfogadja az egyházak lelkészi jövédelem szerinti osztályozását, de az olyan egyházban, hol az előbbi lelkész 25 évig békességben, szeretve s tisztelve élt és ott meg is halt, megengedné a korlátlan szabad választást, az egész haza minden rendes és segédlelkészei közül.

Elfogadná azonban a kijelölést is a következőkép:

az 1-ső osztályu egyházban jelöltetnék ki 3 – 5 egyén az 1-ső és 2-od osztályu lelkészek közül 2—2 és az 1-ső rendü káplánok közül 1. az egyházmegyei konsistorium és az egyház előljáróinak e végre kinevezett 3—3 tagu bizottsága által mely 7-es bizottságnak elnöke lenne az esperest és az ezek által kijelöltek közül szabadon választana az egyház.

A 2-od rendü egyházban jelölne ki az egyház a 2-od és 3-ad rendü rendes lelkészek és segédek közül 3—5 egyént és ezek közzül választana az egyházmegyei konsistorium.

A 3-ad rendü egyházba ki rendelné lelkészül az egyházmegyében legidősb káplánt az esperest.

Hosszas vita és eszmecsere után a küldöttség véleményét és módosításait fogadta el az egyházmegye, és azt magáévá tévén határozati erőre emelte s a főtiszt. egyházkerületre felterjeszteni rendelte.

6. sz. Felolvastatott ugyanezen küldöttségnek a suprema inspectio kérdésében adott véleménye, mely szerint, hozzájárul a küldöttség a püspöki és főgondnoki karnak a képviselő házhoz a középiskolai ministeri javaslat tárgyában intézett feliratában foglalt álláspontjához, s elégnek tartja azokat, melyek a ref. egyetemes convent 1880. sept. 13—21 tartott ülése 74. sz. végzésében e tekintetben foglaltatnak, melyben a békekötések és országos törvényekben gyökerező és biztosított autonomicus jogaink, a kifejlett hosszas gyakorlat értelmében — kifejezést találtak.

A küldöttség véleményét az egyházmegye helyesli, elfogadja és határozati erőre emeli.

7. sz. Olvastatott az „Országos ref. egyházi segély-egylet tervezete“ feletti véleményadással megbízott küldöttség jelentése, melyszerint a javaslat első, özvegy-árva-alap részét elvetendőnek véleményezi azokból, mert csekély jutalékban részesítenének az özvegyek és árvák, és mert az egyházmegyének ennél már jobb, czélszerűbb segélypénztára van, melynek összvegyűjtött filléreit nem javasolja egy közös pénztárba beszolgáltatni.

A ref. segélyalap terv 2-ik részét elfogadni s annak létesítésén teljes erővel közre működni véleményezi.

Óhajtottuk volna — ugymond a javaslat — egy oly országos Domestika felállítását, melyből mint közpénztárból kapnák az egyes egyházi hivatalnokok fizetéseiket azonban minthogy ilyen pénztár tervbe sincs véve, legalább óhajtjuk, hogy sürgesse a főtiszt. egyházkerület, hogy a beállandó zsinaton az egyháziadóügy, a legczélszerűbb módon, a helyviszonyok figyelembe vételével szerveztessék.

Ennek ellenében Kiss Albert tanácsbíró a következő javaslatot terjeszti elő.

Nagytiszteletű s tekintetes egyházmegyei közgyűlés!

Mi oly Domestikának vagyis házipénztárnak felállítását vártuk és óhajtottuk, mely a mostani közvetlen és az

egy-egyháza- tagjaira egyenetlen arányban nehezedő egyházi adózást, közvetett és egyenlősített adófizetési rendszer által az egyházi hivatalnokokra nézve biztosítottabbá, és hivatali állásuknak megfelelőbbé, — az egyházi tagokra nézve pedig az igazságosabb tehermegosztás által könnyebbé tegye. Egy ily *Domestica* létesítésének szükségét érezte az egyház egyeteme a *patentalis* küzdelmet követőleg, s annak létesítése odábozotatott el, egyházkerületünk segélyegyletének tervezete és felállítása által. A Főtiszt. s Nagy mélt. Convent által kiküldött hármás bizottság szintén el- ejti a *Domesticának* általunk óhajtott alaponni felállítását, s a Budapesten Sept. 16. 1880. keltezett jelentésének vég- soraiban az általa tervelt intézetnek nevét illetőleg az or- szágos *Domestica* nevet, az „országos ref. egy- házi segélyalap“ névvel javasolja felcserélendőnek, és ezen név az, mely az általa tervelt intézetnek czélját határozottan jelöli ki.

Ha a tervnek részleteit tekintjük, azt látjuk hogy az intézet jövedelmének nagy része a 600 frt évi jövedelemmel nem bíró lelkészek fizetésének javítására mint *Congrua* lenne fordítandó. Ámde mi elérkezettnek hiszszük és valljuk már az időt arra, hogy az 1848-ki XX. t. cikk, ne legyen továbbra is csak írott malaszt, hanem az állam a törvénybe iktatott vallás-egyenjoguság elengedhetlen következménye- ként — mint 1848/49-ben, úgy elvalahára adja meg mos- tan és jövőben is kisebb egyházaink lelkészei fizetésének pótlására azon *Congruat*, melyet más egyházak hason jö- vedelmü lelkészeinek megadott s megád, és a mellőztetés ténye által minket, kik a magyar nemzetiség és alkotmá- nyos szabadságérti küzdelem harczosai közt voltunk min- denkor, ne taszítson el hálátlanul s ne tekintsen tovább is a magyar haza mostoha gyermekeinek. Ha több indok nem volna is, ez egy elegendő lenne arra nézve, hogy a segély- alap felállítására indítványozott minden lélek utánni évi 3 kros adónak javaslatát aggódva fogadjuk. Pedig aggo- dalmunkat csak fokozza annak meggondolása, hogy valjon ezen segély-alap nem hozand e rosszabb eredményt létre, az általa gyógyítani szándékolt bajnál? Ugyanis:

Ha mi a tervezet alapján, az államnak, a vallás

egyenjoguságból eredő kötelezettségét, a terhek alatt most is roskadozó vállainkra önként rá vesszük, s ez által a lét és nem lét közt hányatott oly nagyszámu közép jövedelmű egyházainkra új terhet raktunk: féltő hogy ezen teher elmerít azon egyházaink közzül többet mint a mennyit kissebb egyházaink közzül általa tengődni segéllünk. Pedig azon kissebb és segéllett egyházaink jövője sem leendő oly biztos mint ha a Congruat az államtól nyerve mint egyháznak részére fentmaradna az egyetemes egyház szeretet adományaiából saját javára nyerhető segedelem.

Vége ki kell azt is jelentenünk, hogy még azon esetben is, ha mi az államtól a minket mindaddig, mig abban más felekezetek lelkészei részesülnek — törvényesen megillető Congruat akár tulságos loyaltásból akár kérelmünk visszatasíttatásától tartva, nem kívánnók is, hanem az önmeadóztatás terére lépneek: akkor is elérkezettnek tartjuk már az időt arra, hogy ha a segély-alap javára kivetendő összegnek bevétele komolyan szándékoltatik is: a lélekszám szerénti kivetési kulcs elvalahára a jogosabb és igazságosabb, ha nem is birtok szerénti, de legalább — birtok aránylagos kivetési kulcsal cseréltessék fel.

Ezen indokoktól vezérelt indítvány a következő:

Mondja ki határozottan a N. t. s T. egyházmegyei közgyűlés, hogy a konventi bizottság által készített s a magyar ref. egyházkerületekhez terjesztett és saját egyházkerületünk által véleményezés s illetőleg megbirálás végett hozzánk leküldött országos ref. segély-alap tervzetet mint olyat, mely legégetőbb bajunknak, az egyházi adózás és fizetés kérdésinek nem zsinati megoldására, hanem elodázására vezetne általánosságban sem fogadja el, hanem tisztelettel kéri a Főtiszt. egyházkerületet, hogy egy részről e javaslatnak ajánlása helyett a zsinat figyelmét az 1848-ki XX. t. cz. megvalósításának munkálására hívja fel, más részről pedig oly országos Domestika létesítését eszközölje, mely nem elégedve meg, azzal, hogy egy olyan a milyen központi pénztár létesíttessék elvalahára az egyház és hivatalnokok közt annyi viszátkodást okozó közvetlen fizetés megszüntetését lehetővé tegye.

Végezetre mondja ki határozatilag a N. t. s Tekintetes

egyházmegyei közgyűlés azt is, hogy ha a fentebbi határozatának ellenére az országos ref. segély-alap az egyházmegyék többsége által elfogadtatva létesítenék: ez esetben lelkeszi gyám és nyugdíj intézeti pénztárát abba bele olvasztani nem fogja.

A bizottságnak véleményét az egyházmegyei közgyűlés elvetvén: elfogadja, magáévá teszi Kiss Albert javaslatát s kimondja, hogy egy oly Domestika létesítését óhajtja, mely az eddigi hivatalnok és egyház között oly sok viszályt okozó közvetlen fizetés megszüntetését czélozza, kéri továbbá az egyh. kerületet, hogy az 1848. XX. t. cz. megvalósítását eszközölje s végre ha netalán az egyházmegyék többsége által az országos ref. segély-alap terve elfogadtatnék, kijelenti hogy ez esetben lelkeszi gyám és nyugdíj intézeti pénztárát abba bele olvasztani nem fogja.

8. sz. A köbölkúti egyház tanítói díjlevelei kellő felszerelés hiánya miatt a Föt. egyh. ker. által vissza küldetvén:

A hiányok kipótlása végett a köbölkúti egyházhoz áttétetnek.

9. sz. Olvastatott albisi gondnok Fodor Józsefnek odavaló lakos magát nazarénusnak valló Bácsa Köteles Sándor elleni panasza, hogy egyházi adót fizetni nem akar és a margittai szolgabírónak ezen ügyben előbb az egyházra nézve kedvezőleg hozott, majd végre sérelmes határozata.

Esperest ur megbizatik, hogy az illető szolgabíró urat kellőleg felvilágosítván odahatni igyekezzék, hogy az egyház joga csorbát ne szenvedjen és jogos követelése kielégíttessék; Bácsa Köteles Sándort pedig komolyan utasítsa rendre.

10. sz. Olvastatott a tóti egyház segélyt kérő folyamodványa romban heverő parochiájának felépíthetése végett.

Hogy a templomától, iskolájától és paplakától tűz által megfosztott és a templom és iskola felépítése által teljesen kimerült tóti egyház

már évek óta romban heverő parochiáját maga erején felépíteni még évek múlva sem lesz képes, arról az egyházmegyei közgyűlés teljesen meg-lévén győződve, nem csak a kebelbeli testvér egyházakat hívja fel a leghathatósabb segélynyújtásra, hanem a Főiszt. egyházkerületet is tisztelettel kéri, hogy ezen elnyomorodott szerencsétlen egyházat minden lehető segélynyújtásban részeltetni kegyeskedjék.

II. sz. Felolvastatott esperest Szőke János és Fráter Imre segédgondnok urnak hivatalos jelentése a margittai, tóti, micskei és poklostelki egyházakban tett canonica visitatióról.

A margittai egyházzól jelentetik: hogy az iskola rendben találtatott, a már több idő óta ürességben levő lelkészi hivatal f. évi szept. 25-én választás útján betöltetni határozatott.

A tóti egyházban a leégett papilak megépítéséhez fogni már komolyan elhatározta az egyház s már az e végre szükséges követ meg is szerezte; a templom romladozott vóltára figyelmeztetett az előljáróság, mint szintén arra is, hogy a tanítói lakhoz egy kamara és istálló építtessék.

A micskei egyházban szomorú jelenségül tűnven fel az, hogy némelyek az egyháziadó alóli menekülésük végett át tértek a rom. cath. vallásra és az iskolás gyermekek hanyag iskoláztatása: utasított az egyházi előljáróság különösen lelkész ur moraliter hatni a népre, hogy e szomorú jelenségek megszüntetessenek.

A leánytanító részére hagyományozott 8 $\frac{1}{2}$ hóld földre nézve kérdésbe tétetett, hogy leánytanító nem létében ki van jogosítva azt használni a vegyes iskola tanító e, vagy az egyház; utasított az egyház előljárósága, hogy az urbéri egyességlevél nyomán terjeszse be az egyházmegyehez ezen föld mi czélra történt adatását.

Végre a néh. Miskólczi István által szegény és szorgalmas tanulók segélyezésére s jutalmazására tett s a lakosok közt kissebb nagyobb összegekben kiosztva levő 700 frtnak kellő biztosítására utasított az előljáróság.

Vége: A poklostelki egyházban a lelkész és hivek közt kifejtett surlódás eloszlattatott ideiglenesen az által hogy lelkész ur csere utjáni változási szándékát bejelentett, sőt erről irást is adott. Mi okból a panasztól a hivek visszaléptek.

Egyéb apró ügyek, mint magtári adósságok behajtása, gondnoki számadások nem teljesítése, az egyház 5 hóld földje és 8 kapa szőlőjének nem munkálása, 5 év óta bekötött anyakönyv nem léte, egyházi épületek romladozott volta, az egyháziadónak a régi 9 osztály szerinti fizetése, lelkész és tanítói fizetések hátrányai behajtása stb. teljesítésére komolyan utasított az egyházi előljáróság.

Vége javaslatba hozatott az egyháztanács által a csekély jövedelmű s népesség tekintetében nagyon megfogyott egyház lelkészi és tanítói hivatalának egyesítése.

A visitatio eljárása helyeslő tudomásul vétett, s esperest ur felkérte, hogy valmelyik egyházzal a tervbe hozott cserét eszközölje, alkalmasan pedig a lelkészi és tanítói hivatal egyesítését eszközölje.

12. sz. A tanítói egyesület 1881. Május 2-án tartott gyűlésének jegyzőkönyvét beterjesztvén:

Tudomásul vétetett.

A 2. 3. 4. 5. 7. 11-ik számokat jegyzette Kassay Ignác egyházi jegyző.

Az 1. 8. 9. 10. 12-ik számokat jegyzette Miskólczi Mihály világi jegyző.

Mindezen számok hitelesítették.

Kiadta:

Kassay Ignác m. k.
egyházi jegyző.